

6. The Global Competitiveness Report 2014–2015// World Economic Forum [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2014-2015/>. – Доступ 29/09/2015.
7. Пархоменко О.В. Інформація і знання:теоретичні основи :підручник для студентів вищих навчальних закладів / О .В. Пархоменко. – Хмельницький: ХмЦНП, 2012. – 272 с.

*Пархоменко Олексій Володимирович – к.е.н., доцент, доцент
ІІВ НУ «ОЮА» в м. Києві;*

*Пархоменко Володимир Дмитрович – д.т.н., професор, зав. кафедри
ІІВ НУ «ОЮА» в м. Києві*

А.В. Стріжкова

ПРАВОВА ПРИРОДА ВІРТУАЛЬНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Мережа Інтернет вже стала традиційним середовищем суспільних відносин, для упорядкування діяльності в якому діють безліч саморегульованих організацій різного спрямування. Виникнення та діяльність таких організацій пояснюється специфікою глобальної мережі.

Для правників питання правового урегулювання ІТ-сфери з самого початку постало дискусійним, оскільки відносини, які складаються в мережі Інтернет, можуть носити як правовий, так і неправовий характер. У спробах запровадити правове регулювання тієї чи іншої сфери відносин в глобальній мережі виникає питання щодо такої необхідності у кожному конкретному випадку.

Оскільки суспільні відносини розвиваються динамічно, особливо у мережі Інтернет, ключові суб'єкти ІТ-сфери, не чекаючи державного регулювання, почали самоорганізовуватися з метою упорядкування деяких груп відносин, стандартизації у виробництві певних товарів, наданні послуг, пов'язаних з мережею Інтернет тощо. Одним із шляхів є об'єднання у саморегульовані організації за певним видом підприємницької та/або професійної діяльності. Вітчизняні вчені визначають саморегульовані організації (далі – СРО) як юридичні особи, «що утворюються для досягнення цілей, не пов'язаних із отриманням прибутку і подальшим його розподілом між членами, і засновані на підставі об'єднання

учасників підприємницької та/або професійної діяльності за ознакою єдності галузі виробництва товарів (виконання робіт, надання послуг тощо) або виду професійної діяльності» [1, с. 11].

У рамках цієї роботи пропонуємо розглянути саморегулівні організації, що забезпечують користування новітніми комп'ютерними Grid-технологіями. Grid є однією із сучасних мережевих технологій, що дозволяє і комерційним, і некомерційним суб'єктам проводити великі обсяги розрахунків, зберігати значні масиви даних не на власних комп'ютерах, серверах, а користуючись вільним дисковим простором та програмним забезпеченням, підключеним до Grid. Механізмом користування Grid-технологіями є членство у віртуальних організаціях, які надають доступ до таких технологій.

Саморегулівні організації Grid створюються саме у вигляді віртуальних організацій (далі – ВО). Ці організації одночасно виступають особливими суб'єктами на ІТ-ринку, що і надають доступ до користування Grid-ресурсами, і упорядковують діяльність своїх членів. Примітно, що членство у ВО для будь-яких суб'єктів є добровільним, але при потребі використати Grid-технології суб'єкт обов'язково повинен вступити у профільну віртуальну організацію відповідно до сфери його діяльності. Проте попри широку розповсюдженість ВО серед усіх суб'єктів, які використовують Grid, досі не з'ясовано правову природу ВО та не вирішено проблем: чи необхідно віртуальним організаціям мати статус юридичних осіб (якщо так – то в якій організаційно-правовій формі вони можуть створюватися), а також, чи можна вважати їх саморегулівними організаціями, враховуючи специфіку їхньої діяльності в мережі Інтернет.

Дослідниками проблематики діяльності СРО, зокрема, Філатовою Н. Ю., були встановлені специфічні юридичні ознаки СРО [1, с. 10], які можна розглянути в якості критеріїв порівняння віртуальних організацій із традиційними саморегулівними організаціями:

1. Головне завдання СРО – здійснення саморегулювання, тобто, правової діяльності у правотворчій та правозастосовчій формах. У цьому процесі СРО здійснюють нормотворчу, контрольну та штрафну функції. Для віртуальних організацій характерна відповідність цьому критерію.

Правотворчі повноваження проявляються у виданні локальних актів, які розраховані на урегулювання відносин як між СРО та її членами, так і відносин між такими членами і споживачами товарів, робіт, послуг. Віртуальні організації дійсно видають певні локальні правові акти, в яких

установлені правила використання Grid-технологій, правила членства у ВО для комерційних та некомерційних суб'єктів.

Правозастосовчі повноваження саморегульвних організацій реалізуються у житті заходів для забезпечення виконання членами СРО вимог прийнятих нею локальних актів. За умовами положень про ВО вони мають право здійснювати контроль за дотриманням членами ВО норм локальних актів та вимог інформаційної безпеки [2].

2. Наявність подвійної мети утворення СРО, що полягає у задоволенні інтересів як членів саморегульвних організацій, так і споживачів їх товарів, робіт, послуг. На практиці усі члени ВО є і споживачами, і побічно – надавачами послуг. Фактично, погоджуючись із правилами членства у ВО, особи можуть надавати і частину своїх комп'ютерів, серверів чи баз даних для використання під час простою. Тільки стороною, яка надає послуги із метаобчислення чи зберігання великих масивів інформації, виступає сама ВО, а не її окремі члени.

3. Традиційні СРО мають статус юридичних осіб, але при цьому в наукових колах ведеться дискусія про належну форму, в якій можуть утворюватися СРО. Варіантами таких форм розглядають громадське об'єднання чи асоціацію. Так, наводяться аргументи за утворення СРО у формі громадського об'єднання, оскільки СРО мають некомерційний характер. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про громадські об'єднання» ці утворення можуть діяти як зі статусом юридичної особи (як непідприємницьке товариство), так і без такого статусу [3].

Що стосується ВО, вони не є юридичними особами і їхня правова природа залишається під питанням. Асоціацією ВО не може бути уже через відсутність реєстрації юридичною особою. З метою уникнення процедур реєстрації, сплати податків, відповідної звітності ВО створюються при певних науково-дослідних організаціях, іноді корпораціях як «позаструктурний підрозділ» [2]. У Положенні про Український Національний Грід (УНГ) віртуальна організація визначається як «динамічне співтовариство людей і установ, котрі спільно використовують обчислювальні ресурси відповідно до погоджених між ними та власниками ресурсів правилами, що регулюють доступ до всіх типів засобів, включаючи комп'ютери, програмне забезпечення і дані» [4].

Таким чином, віртуальні організації Grid мають ознаки саморегульвних в частині особливостей діяльності та виконання функцій, характерних для саморегульвних організацій. Проте, у зв'язку з відсутністю

у віртуальних організацій статусу юридичної особи та виключення зі сфери регулювання Закону України «Про громадські об'єднання» суспільних відносин, пов'язаних із діяльністю саморегулювальних організацій, залишається проблемним питанням легальне визначення правової природи ВО.

Вважаємо раціональною пропозицією виключити п. 5 ч. 2 ст. 2 Закону України «Про громадські об'єднання», оскільки в цьому разі до віртуальних організацій без статусу юридичної особи можуть бути застосовані положення законодавства України про громадські об'єднання. На сучасному етапі становлення саморегулювальних організацій це буде правильний крок до сформування та закріплення у спеціальному законі концепції розуміння сутності, функціонального призначення та принципів діяльності саморегулювальних організацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філатова Н. Ю. Саморегулювальні організації як суб'єкти цивільного права: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юр. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / Н. Ю. Філатова. – Х., 2014. – 23 с.
2. Положення про ВО «Плазма» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ipp.kipt.kharkov.ua/ung_nsc_kipt/vo_plasma/sovm_dejt.html, вільний. Заголовок з екрану, мова укр.
3. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2014 р. №4572-VI // Голос України. – 2012. – № 70.
4. Положення про Український Національний Грид (УНГ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ung.in.ua/ua/documents/>, вільний. Заголовок з екрану, мова укр.

Стріжкова Алла Володимирівна – здобувач НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України